

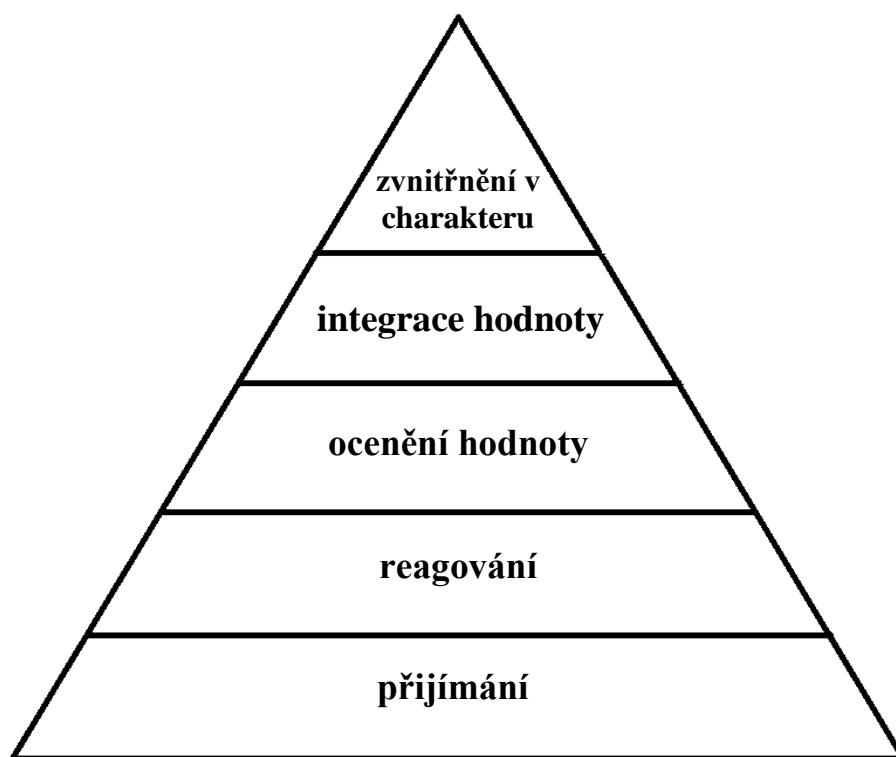

METODICKÁ PŘÍRUČKA PŘÍRODOVĚDNÉ VZDĚLÁVÁNÍ (2021)

Formování postojů a hodnot

Kateřina Kadlecová

Výukové cíle je vhodné i v přírodovědném vzdělávání formulovat pro všechny tři domény, tedy kognitivní (vědomosti), psychomotorickou (dovednosti) a afektivní (postoje) [64, 65]. V pedagogické praxi naplňujeme s pomocí revidované Bloomovy taxonomie [66] nejčastěji první dvě domény, tedy kognitivní a psychomotorickou, jelikož vědomosti a dovednosti můžeme snadno ověřit. Hodnocení naplnění afektivních cílů a vůbec práce s postoji žáků je mnohem náročnější a dlouhodobější proces. Taxonomii afektivních cílů navrhli v návaznosti na Bloomovu taxonomii, např. Krathwohl a kol. (1971) – viz *Obrázek 2*.

Obrázek 2: Taxonomie afektivních cílů – přeloženo [67].

S aplikací této taxonomie a příkladů dobré praxe se nejčastěji setkáme v projektech různých neziskových organizací nebo ekologických sdružení. Jedním z dokumentů, který byl k této problematice vytvořen, je např. metodická příručka „Jak víme, že to funguje?“ aneb Jak zjišťovat postoje a postojevé změny u žáků ve výuce, která vznikla díky spolupráci českých, slovenských a britských učitelů [68]. Další zajímavou příručkou je publikace s názvem „[Přehod' výhybku, nedívej se na svět černobíle](#)“¹. I tato příručka vznikla díky mezinárodní spolupráci učitelů z Anglie, Česka, Polska a Ghany. Tipy do výuky v takovýchto příručkách najdou nejen vyučující občanské výchovy, ale i přírodovědných předmětů.

Nesmíme opomenout, že hodnoty, které jsou odráženy v našem chování, i postoje, jako soubor našich názorů a přesvědčení, který si utváříme během sociálního učení o světě kolem nás, mají silný základ v naší rodině. Velmi často se setkáme s tím, že žáci přímo odráží přesvědčení a uznávají hodnoty stejné nebo velmi podobné jako jejich rodiče, blízcí nebo kamarádi. Nicméně v průběhu výchovně vzdělávacího procesu jsou hodnoty a postoje formovány taktéž. Učitel může svým chováním prezentovat své hodnoty a vlastními příklady ukazovat postoje k aktuálním tématům. Na co by se mohl učitel dle autorů jedné z výše zmíněných příruček [68] zaměřit při vlastní výuce:

1) **Práce s informacemi** – Postoje jsou utvářeny také na základě informací, bohužel i těch nesprávných nebo vytržených z kontextu. Proto je při formování postojů a hodnot důležitá práce s informacemi a kritické myšlení.

2) **Práce s emocemi** – Afektivní = emoční jednání. Pokud s žáky budeme probírat téma, které se jich přímo dotýká, může být jejich jednání výrazně ovlivněno emocemi. Je určité vhodné znát prostředí a předvídat případné reakce žáků.

3) **Chování žáků** – Hodnoty a postoje žáků mohou být sdělovány v písemné podobě (úvaha, esej...), ústně v rámci diskuse nebo mohou vyplynout z chování žáků. Chování žáků můžeme jako učitelé sledovat nejen v každodenním životě školy, třídy, ale i při výukových

---

¹ Metodická příručka „Přehod' výhybku, nedívej se na svět černobíle“ je součástí projektu „Global Literacy for a Fairer World!“ – „Globální výchovou za spravedlivější svět“, který vedla anglická organizace CDEC, podíleli se na něm partneři IGO (Polsko), SEVER (Česká republika) a ICED (Ghana). Dostupné z: <https://globalnevezdelavanie.sk/prehod-vyhybku-nedivej-se-na-svet-cernobile/>

aktivitách a simulačních hrách. Zde je nutné připomenout, že při simulačních hrách je důležité simulační aktivitu vždy řádně ukončit a vrátit žáky z vypůjčených rolí zpět do reality.

Pokud chceme své žáky vést k uvědomělému životu, vnímáme formování postojů a hodnot jako důležitou součást výchovně-vzdělávacího procesu. Stejně tak si myslíme, že by afektivní složka měla být součástí přírodovědné gramotnosti, a proto se práci s ní snažíme zahrnout i v lekcích Metodické příručky Přírodovědné vzdělávání.

Zdroje:

[64] BLOOM, B., S., ENGELHART, M., D., FURST, E., J., HILL, W., H., KRATHWOHL, D., R. (1956): Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive Domain. New York: David McKay Company, 207 s.

[65] HOQUE, M., E. (2016): Three domains of learning: Cognitive, affective and psychomotor. The Journal of EFL Education and Research. vol. 2, no. 2, ISSN-2520-5897.

[66] ANDERSON, L., W., KRATHWOHL, D., R. (2001): A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing. Abridged Edition. s.l.: Addison Wesley Longman, 302 s. ISBN 0-8013-1903-X.

[67] KRATHWOHL, D., R., BLOOM, B., S., MASIA, B., B. (1964): Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals. Handbook II: Affective Domain. New York: David McKay Company, 196 s.

[68] ALLUM, L., DRÁL, P., GALANSKÁ, N., LOWE, B., NÁVOJSKÝ, A., PELIMANNI, P., ROBINSON, L., SKALICKÁ, P., ZEMANOVÁ, B. (2015): Jak víme, že to funguje. Metodická příručka. Vzdělávací program Varianty. 215 s. ISBN 978-80-87456-73-6.

